

לְחַדֵּשׁ אֶת הַיִּשָּׁן וּלְקַדֵּשׁ אֶת הַחֲדָשׁ

...lechadésj et hajasjan oelekadésj et hechadasj...

...om het oude te vernieuwen en het vernieuwde te heiligen...

Rav Kook, de eerste opperrabbijn van Israel

Sjabbat 7 november 2009 / 20 chesjvan 5770

Sidra Wajera, Beresjiet [Genesis] 18:1-22:24

(Tanach blz. 30-41)

Haftara: Jeremia 19:1-13, 20:7-13

(Tanach blz. 956-957, 958) .

Vertaling: Mieke van Praag

Voor het origineel zie

www.limmud.org/publications/tasteoflimmud/5769/Vayera

WAJERA

Sidra Wajera begint met het bezoek van drie engelen die Avraham en Sara meedelen dat zij een zoon zullen krijgen. God vertelt Avraham dat hij van plan is Sedom te verwoesten. Avraham probeert dit, overigens zonder succes, te voorkomen. Sara bevalt van Jitschak maar Hagar en Jisjmaëel worden gedwongen Avrahams huis te verlaten. De sidra besluit met het verhaal over Gods opdracht aan Avraham om Jitschak te offeren.

Wajera – Jody Hirsh

Jody Hirsh is de Onderwijsdirecteur van de Milwaukee Jewish CommunityCenter en voorheen de programma directeur van de Hong Kong JCC. Hij is tevens toneelschrijver en auteur en heeft de 2005 Covenant Award for Excellence in Jewish Education gewonnen.

Het verhaal van de Akeda, het "Vastbinden" van Jitschak is vast en zeker een van de meest schrikbaarjagende en problematische verhalen van de gehele Tora. Vanaf het begin van de eerste rabbinale discussies [over de betekenis van de tekst], hebben de rabbijnen met elkaar gedebatteerd over de verdiensten en problemen ervan. Hoe was het mogelijk dat diezelfde Awraham, die met God in discussie ging om Sodom en Gomorra te redden, passief ingestemd hebben met de eis van God zijn lievelingszoon te offeren? Wie werd werkelijk op de proef gesteld? Awraham? Of was het een test van God? Waar was Sara in dit verhaal?

Welke gedachten ging er door Awraham heen gedurende de drie dagen dat hij onderweg was naar de plek voor het offer die God beloofd had hem te laten zien? Hoe kan een Joodse en Profetische traditie die mensenoffers vierkant afwijzen zich verzoenen met Awrahams bereidheid om een kind aan zijn God te offeren? Hoe zou je een dergelijke "test" van Awrahams liefde voor God serieus kunnen nemen? De vragen stapelen zich op.

De manier waarop dit beknopte Toraverhaal steeds weer, in elke generatie opnieuw onze harten en verbeelding blijft boeien, is indrukwekkend. De erudiete schrijver Shalom Spiegel publiceerde in 1967 een briljant boek, *The Last Trial*. Daarin merkt hij op, dat in de Middeleeuwen de vervolgte en vaak vermoorde generaties Joden ingewikkelde gedichten

schreven die gebaseerd waren op de midrasjim, die beweerden dat Awraham (anders dan de tekst zelf zegt) in feite Jitschak offerde, en dat deze daarna weer tot leven werd gewekt! Voor hen stond het verhaal symbool voor zowel de gruwel als de hoop om weerstand te kunnen bieden aan het antisemitisme.

Ook in onze huidige tijd zijn er kunstenaars en dichters, die weerklank en betekenis vinden in de Akeda. Toen de kunstenaar George Segal werd gevraagd een beeldhouwwerk te scheppen om de studenten te herdenken, die gedood werden op Kent State University tijdens de demonstraties tegen de Vietnamoorlog, schiep hij in 1978 zijn onvergetelijke beeld, *Awraham en Jitschak*. In bronzen beelden portretteert hij de figuren van een Amerikaanse arbeider, met zijn mes op de keel van een student, behangen met love beads en gekleed in shorts: het is de oudere generatie, lijkt hij te zeggen, die zijn kinderen de oorlog in stuurt. Het zijn de kinderen die sterven. Later creëerde hij een "Israëliische" versie van hetzelfde beeldhouwwerk, waarvoor hij de Israëliische beeldhouwer Menashe Kadishman en zijn zoon als modellen gebruikte.

Deze week, op 4 november, waren er twee jaartijden, die nauw verbonden zijn met onze sidra. 4 November is de gedenkdag van de moord op Minister President Jitschak Rabin in 1995. Bij de begrafenis was de Amerikaanse President Bill Clinton de enige die in zijn beroemde "Sjalom Chaweer"-toespraak refereerde aan de sidra en verwees naar het bijna-offer van de Bijbelse Jitschak en het offer van "onze" Jitschak betreude.

De tweede jaartijd was die van de Britse anti-oorlog-dichter Wilfred Owen, die tijdens de Eerste Wereldoorlog op 4 November 1918 in actie stierf... 91 jaar geleden.

Een van zijn krachtigste gedichten, *De Gelijkenis van de Oude Man en de Jonge* resoneert in het beeldhouwwerk van Segal, dat 60 jaar later werd gecreëerd:

De Gelijkenis van de Oude Man en de Jonge

Dus Awraham stond op, kliefde het hout en ging
En nam het vuur mee en een mes.
En terwijl zij samen met elkaar voortliepen,
Sprak Jitschak, de eerstgeborene en zei: Mijn Vader,
Zie de voorbereidingen, het vuur en het ijzer,
Maar waar is het lam voor dit brandoffer?
Toen bond Awraham de jongen vast met riemen
En bouwde borstweringen en loopgraven.
Hij stak zijn mes uit om zijn zoon te slachten.
Tot Ho! Een engel uit de hemelen tot hem riep:
En zei: "steek je hand niet uit naar het kind, "
en doe hem niets aan. Kijk!
Een ram zit met zijn horens vast in de struik;
Offer de Ram van Trots in plaats van hem.
Maar de oude man wilde dat niet, en doodde zijn zoon
en één voor één de helft van het Europese zaad.

Een andere invalshoek – Kevin Sefton

Ben je net als ik en lees je non-fictie boeken achterste voren? Als dat zo is dan ben ik blij dat ik niet de enige ben. Zo niet, probeer het eens. Ik vind dat de beste manier van lezen. Als je het einde kent, dan kun je het begin beter begrijpen. Het helpt je om te focussen op de hoofdpersonen en waar het om gaat en niet op diegenen die aantrekkelijke afleiders zijn.

Het einde is gewoonlijk daar waar alle draden bij elkaar komen in en geheel en het tempo omhoog gaat naar een triomfantelijk einde. Dat ben je nu aan het doen... heb je al even omlaag gekeken naar het einde om te zien waar dit naar toe gaat?

Maar de Tora werkt niet op die manier.

De mammoetproductie van deze week legt de nadruk op het feit dat de beste (en de meest bekende) verhalen aan het begin van de Tora staan, in het boek Beresjiet [Genesis]. Deze verhalen zijn interessant, ze gaan over mensen en het tempo is zo hoog, dat als wij even klutsen met onze burens, wij een heel stuk van onze geschiedenis gemist hebben. Aan de vrouw van Lot worden slechts enkele woorden besteed, maar die zijn dan ook eerste klas bezit. Locatie, locatie, locatie. "Kijk liefje, je had een leidende rol kunnen spelen in Bemidbar [Numeri], maar je bent veel beter af met een kleine aankondiging in Beresjiet."

Als het jaar verstrijkt, in plaats van te versnellen op weg naar de grote ontknoping, voelen we allemaal de sleur in de woestijn. Ik vraag me af waarom dat zo is.

Een gesprek vorige week bracht me op een idee. Aan het begin van het jaar hebben wij de frisheid en energie van kinderen, altijd op zoek naar het foutje in het verhaal. Naarmate de tijd verstrijkt, worden we volwassener en reflectiever. En dan moeten de dingen herhaald worden

Zelfs als het niet klopt, houd ik van deze logica. Voortgang in de Tora is voortgang door te leven. Voortgang in de Tora is niet het bereiken van een nette conclusie, maar is het echte leven.